KVEN KAN SEIA NEI TIL GUD?

Kvinner i presteteneste på Møre

Ingeborg Midttømme «

Ruth Glæstad «

Carina Møller «

Matias Austrheim «

Inger Margrete og John Sylte «

Margit Lovise Holte «

Kari Synnøve Gaustadnes Hoel «

Anne Marit Riste «

Odd Bondevik «

MØRE BISPEDØMME

KVEN KAN SEIA NEI TIL GUD?

Kvinner i presteteneste på Møre

Ingeborg Midttømme
Ruth Glæstad
Carina Møller
Matias Austrheim
Inger Margrete og John Sylte
Margit Lovise Holte
Kari Synnøve Gaustadnes Hoel
Anne Marit Riste
Odd Bondevik

MØRE BISPEDØMME

KVEN KAN SEIA NEI TIIL GUD?
MØRE BISPEDØMME

OPPLAG: 1000
PAPIR: EDIXION 150 G
PRODUKSJON: EKH.NO 2011

UTGITT AV: MØRE BISPEDØMME
WWW.KIRKEN.NO/MORE

ISBN: 978-82-7955-113-3

INNHALD

7 **Biskop Ingeborg Midttømme**
KUNNE IKKE AVVISE KALLET

11 **Ruth Glæstad**
VEGEN TIL TEOLOGISTUDIET VART NOKO KROKETE

17 **Carina Møller**
KUNNE BLITT GULLSMED

23 **Matias Austrheim**
VOKS OPP MED STERKE MISJONSKVINNER

29 **Inger Margrete og John Sylte**
GODT Å HA SLEKT I NÆRHETEN

35 **Margit Lovise Holte**
VIKTIG Å HALDE STØ KURS OG FORVALTE TALENTA

41 **Kari Synnøve Gaustadnes Hoel**
VIL HOLDE RYKTET OM JESUS LEVENDE

47 **Anne Marit Riste**
FØLER MEG VELKOMMEN OG SATT PRIS PÅ

53 **Biskop emeritus Odd Bondevik**
KVINNER TILFØRER TEOLOGIEN VIKTIGE DIMENSJONER

54 **Ordinerte kvinner**

FOTO: JØRN GRØNLUND

Biskop Ingeborg Midttømme

KUNNE IKKE AVVISE KALLET

«Det fortelles at de straks lot garna ligge, og fulgte ham. De visste ikke hva de gikk til, men de kunne ikke si nei til Jesus. De kunne ikke avvise kallet.»

«Kom, følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere!», sa Jesus til to som holdt på med garnfiske i Galileasjøen. De gjorde som han sa. Det fortelles at de straks lot garna ligge, og fulgte ham. De visste ikke hva de gikk til, men de kunne ikke si nei til Jesus. De kunne ikke avvise kallet.

Bibelen gir oss mange historier om både kvinner og menn med forskjellig alder og bakgrunn som Gud kaller til tjeneste. Disse bibelfortellingene har gjennom alle tider inspirert og utfordret mennesker til å finne sin veg for å bringe evangeliet videre. Gjennom århundrene har kirkens rammer for hvem som kan gjøre dette, forandret seg. De som hadde møtt kallet, kunne ikke si nei.

Fikk mot til å spørre Gud

Fortellinger om kvinner og menn med ulike erfaringer som har tatt imot kallet, var viktig for at jeg selv skulle våge å si ja til å bli prest. Ved å lese andres kallshistorie fikk jeg mot til å spørre Gud: «Er dette din vilje? Er det din stemme jeg hører?» Kirken trenger alltid nye prester. Vårt felles ansvar er å forkynne og be frem kallet til tjeneste i hver ny generasjon.

50 år har gått siden vår kirke ordinerte den første kvinnen til prestetjeneste.

Hun ble en døråpner for mange. I Møre bispedømmes korte historie har så langt 28 ordinerte kvinner gjort tjeneste. I denne boken har vi samlet intervju med noen dem om deres veg til prestetjeneste og ulike erfaringer de gjør. Samtidig får vi høre om menns erfaringer. Noen har stått lenge i tjeneste. Andre har nettopp startet. Noen møtte et tydelig kall i ung alder, mens andre har hatt en lengre veg å gå. En av dem skriver: «Eg har nokre gonger hatt kjensle av at gjerne godt vaksne kvinner føler at dei har fått styrka sitt verd gjennom mi prestetezneste.» En annen skriver: «Jeg håper at andre kvinner skal legge merke til at det faktisk finnes noen av oss, og at det ikke virker avskrekkende.» Vi tror at deres fortellinger kan gi flere frimodighet til å følge kallet og gå den samme vegen.

Kirkens kall

Da vår kirke sendte den første kvinnen ut i prestetjeneste og ga henne ansvar for å forkynne evangeliet, gjorde kirken det samme som engelen gjorde påskemorgen. Da ble de første kvinnene sendt av sted for å fortelle at graven var tom, Jesus lever og vil møte oss. Det er kjernen i kirkens kall.

Erfaringen viser at kvinner gjennom sin prestetjeneste har bidratt til at forkynnelsen og de bilder som hentes frem fra Bibelen, har fått flere fasetter. Mange mennesker forteller at det har blitt større rom for deres tro ved at kvinners erfaringer blir reflektert på en annen måte gjennom forkynnelse og sjelesorg. Flere våger å si at de hører hjemme i kirken, og at de har fått hjelp til å tro.

Viktig å møte alle med respekt

Samtidig er det krevende for flere at vår kirke har endret seg og nå så tydelig løfter frem verdien av at både kvinner og menn kan være prester. For meg som biskop er det viktig å møte alle med respekt for det synet de har. Det handler

ikke om kvinnesyn, men om bibelsyn. Det er gledelig å erfare den fleksibilitet og det gode samarbeidet som skjer lokalt i menighetene her i Møre så evangeliet kan lyde i hele sin bredde.

Menn har fått større bredde i sin prestetjeneste

Presteembetet har gjennom noen tiår utviklet seg fra å fremstå som et «tukte- og læreembete» til også å være et «trøste- og bæreembete». Alle disse aspektene er sider ved den forpliktelse som legges på en prest ved ordinasjonen. Kvinner har gjennom sin prestetjeneste bidratt til at også menn i større grad får rom for en større bredde i sin prestetjeneste. Denne endringen i forståelsen av prestens ansvar har gitt oss en rikere kirke.

En annen gledelig følge av at kirken har fått kvinner som tydelige åndelige ledere, er den anerkjennelse det har gitt til alt det menighetsbyggende arbeid kvinner tradisjonelt har gjort i det stille. Det har gitt nye generasjoner kvinner frimodighet til å ta ansvar på alle områder i kirkens liv.

Noen fikk mot til å komme

Som ung prest gjorde jeg flere sterke erfaringer knyttet til sjelesorgsituasjoner fordi jeg var kvinne. Historier som var båret i ensomhet gjennom år, fikk ord. Skammen og smerten hos kvinnene som kom til meg var for stor til at de hadde våget å sette ord på det i møte med en mann. Da var det meningsfullt å være prest – og kvinne. Noen fikk mot til å komme med den børa de bar så tungt, snakke sant om livet og sant om Gud. I møte med evangeliet fikk de mot til å leve. Målet for alt kirkens arbeid er å gi oss rom for å leve i dåpens nåde. Å formidle hvordan Jesus Kristus gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse har elsket oss til Gud, er vårt kall.

«Skammen og smerten hos kvinnene som kom til meg var for stor til at de hadde våget å sette ord på det i møte med en mann. Da var det meningsfullt å være prest – og kvinne.»

FOTO: ALLMENNING, SANDANE

Ruth Glæstad

VEGEN TIL TEOLOGISTUDIET VART NOKO KROKETE

«Det var ikkje noko som tilsa at eg skulle studere teologi og bli prest. Eg voks opp i ein heim der kristentrua var levande og aktiv, men det var ein heller stillfarande familie som ikkje var med i styre og stell – kvardagen var for travel til det.»

– Kanskje det heller var teologistudiet som valde meg? Det var ikkje noko som tilsa at eg skulle studere teologi og bli prest. Eg voks opp i ein heim der kristentrua var levande og aktiv, men det var ein heller stillfarande familie som ikkje var med i styre og stell – kvardagen var for travel til det.

Det er mangeårig sokneprest i Vanylven, Ruth Glæstad, som reflekterer over starten til prestetenesta, og ho fortel vidare:

– Det som kunne vere meir nærliggjande, var misjonsteneste. Misjonærar og det dei fortalde, gjorde inntrykk. Eg gjekk mellom anna eit år på Misjonssambandet sin folkehøgskule Rødde, og der var det mange misjonærar innom. Da eg tok til å studere, sikta eg meg inn mot å bli lærar. Eg fekk noko erfaring med det både som lærar i framhaldsskule og folkehøgskule.

Inspirerande lærarar

– *Men kva med teologistudiet?*

– Vegen til teologistudiet vart noko krokete, men det var nok nødvendig ettersom det var så utenkt for meg. Det var interessa for faget som førte meg den vegen og ikkje minst inspirerande lærarar på det som da heitte Norges Lærerhøyskole i Trondheim. Der underviste og inspirerte Åge Holter, Brynjar Haraldsø og domprost Johan B Rian. Først tok eg kristendom grunnfag der, seinare mellomfag, nokre førebuande fag og til slutt pedagogikk medan eg grunda

mykje på det med teologistudium. Seks år på Menighetsfakultetet starta i 1968 med bryllaupet til Sonja og Harald og demonstrasjonstog til den sovjetiske ambassaden for å markere protest mot invasjonen i Tsjekkia.

Stormfullt ved juletider 1987

Etter teologistudiet stifta Ruth Glæstad familie og flytta til Vanylven. Ho hadde budd der i 14 år da ho søkte prestestillinga som da vart utlyst for tredje gong.

– *Korleis var reaksjonane?*

– Eg visste det var nokre som var sterkt imot at kvinner skulle gjere presteteneste, difor var ikkje Vanylven førstevalet. Da biskop Nordhaug tillyste ordinasjon, vekte det stort engasjement både for og imot at det skulle skje. Det var ei stormfull tid ved juletider 1987 og nyåret 1988. Stort engasjement, mange avisspalter, sterk støtte og ein del motstand. Eg trur ikkje det var meg personleg som var så uynskt, men mi presteteneste.

Positive og støttande reaksjonar

Det gjekk 20 år frå Ruth Glæstad tok valet om teologi og presteteneste til ho vart ordinert.

– Så det var ikkje eit påfunn, men ei klar overtyding som eg opplevde som eit kall og ei tilrettelegging frå Gud. For meg var det ikkje noko skilje mellom person og teneste, difor ramma dei negative reaksjonane meg. No hadde eg også fått eit kall frå kyrkja, i første omgang til vikarteneste, seinare vart eg utnemnd til sokneprest i Vanylven – forresten den siste embetsmann i kommunen! Men – dei positive og støttande reaksjonane var langt fleire og sterkare, og dei gav meg det nødvendige frimotet til å ta imot ordinasjonen og gå inn i tenesta. Eg såg at det var godt at eg hadde budd i kommunen i 14 år før eg vart prest slik at eg kjende folket og folket kjende meg.

– *Kva tenkjer du om desse reaksjonane i ettertid?*

– Eg forstår at for dei som hadde ei så sterk overtyding om at Gud ikkje kallar kvinner til prestar, var det vanskeleg å akseptere at eg gjekk inn i den tenesta i

deira sokn og deira kyrkje. Det kalla fram både sorg og sinne, nokre sa opp stillingane og verva sine i kyrkja, og det var sikkert svært tungt for dei.

Negative reaksjonar har mykje større styrke

– Korleis har dette prega deg?

– Det er ei allmenn erfaring at negative reaksjonar har mykje større styrke og varer lenger enn dei positive. Slik også for meg. Eg har nok bore med meg ei kjensle like under overflata om at eg er uynskt – av nokre. Eg har i alle fall vore vàr på dette, trass i alle forsikringar og påminningar om det motsette. Men slik vart mitt presteliv, og eg vil ikkje beklage det no. Gledene og det meiningsfylte i tenesta er det sterkaste når eg no tenkjer tilbake på åra eg fekk som prest i Vanylven. Det er så mange som har vore rause med støtte, oppmuntring og ros.

– Din generasjon kvinner i presteteneste har ikkje hatt mange rollemodellar. Kva har det betydd?

«Dei kvinnene som etter kvart vart prestar, var stort sett langt unna meg og mitt liv, men eg la nok merke til ein del av dei – positivt og negativt.»

– Dei kvinnene som etter kvart vart prestar, var stort sett langt unna meg og mitt liv, men eg la nok merke til ein del av dei – positivt og negativt. Eg hugsar at eg nok syntest det ikkje var så godt det eg las og høyrde om Ingrid Bjerkås. I ettertid har eg fått vite meir om hennar liv og virke og innser at det måtte vel ei slik kvinne til for å bryte den muren som var mot kvinner i presteteneste. Eg ser at eg har vore med og skapt kvinneleg presterolle og kanskje også påverka den mannlege presterolla gjennom det.

Familien som støttespelarar

– Kva støttespelarar har hatt spesiell betydning?

– For meg har det vore avgjerande viktig å ha familien som støttespelarar i eit så «uregjerleg» yrke som presten har. Eg veit dei har tatt mange tak for at eg kunne gjere mi teneste. Nokre nære og trufaste venner har stått meg bi i alle år, forstått det når det var ekstra tunge oppdrag, oppmuntra og støtta når det var motbør og gitt frimot og glede i det daglege og det festlege. Eg tenkjer av og til at eg ikkje kunne klart meg utan desse to gruppene.

Nokon må gå

– Kva med dei mange krevjande livssituasjonane som du har møtt, korleis har det vore?

– Noko av det eg er takksam for som pensjonist, er at eg ikkje skal gå med dødsbod meir. Det har vore ein tung del av tenesta, og eg har så mange gonger ved slike høve mota meg opp med å seie: Nokon må gå. Det er di oppgåve her og no. Noko av det same har eg tenkt i vanskelege og tunge gravferder. Det er ikkje sikkert det er orda du seier, som er det viktigaste, men du kan vere der. Og ikkje minst: du er der på kyrkja sine vegner og du representerer den Gud som er med og står bi også i livets hardaste stormar.

– Du blei pensjonist i 2010. Når du ser tilbake, kva var viktigast for deg?

– Eg har hatt ei svært meiningsfull teneste. Eg kan ikkje sjå attende på resultat som let seg måle korkje på den eine måten eller den andre, men eg har fått vere med i viktige vegskilje i folk sitt liv – dei store dagane i glede og sorg – og mitt oppdrag var å minne om og løfte fram evangeliet om Guds nåde og Jesu kjærleik.

«Eg har fått vere ved så viktige vegskilje i folk sitt liv – dei store dagane i glede og sorg – og mitt oppdrag var å minne om og løfte fram evangeliet om Guds nåde og Jesu kjærleik.»

Presteyrket er identitetsskapande

– Ein gong prest, alltid prest, seier nokon. Korleis er dette for deg?

– Det vart ikkje meir enn knapt 25 år i presteteneste for meg, men eg hadde ei bevisstheit og eit mål om vere prest i åra før også. Ser eg det i samanheng, så har eg hatt presten med meg i nærare 40 år frå då eg var sommarvikar for soknepresten på Karlsøy i Troms i 1970 og for sjukehuspresten i Tromsø sommaren etter. Presteyrket er identitetsskapande, kanskje meir enn dei fleste andre yrke, så det heng ved meg framleis. Men det har vore godt å ikkje ha så mange presteoppgåver no denne første tida etter at eg vart pensjonist, det har vore så mange andre krevjande oppgåver. Eg har ikkje pakka bort prestekjolen, og eg er takksam for å bli rekna med framleis.

Kvinnene har skapt balanse

– Kva tenkjer du at kvinnene spesielt har tilført prestetenesta?

– Kvinnene har vore med og skapt balanse i kyrkja gjennom å vere synlege og aktive også i funksjonen som prest. Ingen kjem bort frå at kvinnene er halvparten – og delvis meir – i kyrkja. Eg har nokre gonger hatt ei kjensle av at gjerne godt vaksne kvinner føler at dei har fått styrkt sitt verd gjennom mi presteteneste, dei har retta nakken og sagt «Yes, we can!». Kvinne- og morsperspektivet på liv og kvardag må også inn i måten kyrkja lever og forkynner på. Vi har gjort kyrkja meir «heil og sann» når vi har gått i spora av kvinnene i Jesu fylgje og nærleik og i spora av kvinnene opp gjennom historia.

– Kva er det finaste du kan seie om arbeidet som prest?

– Det finaste ved prestetenesta er å vere til stades og medverkande i livets høgtidsstunder – i sorg og glede, i personlege og nasjonale høgtidsstunder. Vi har vår arbeidsstad i bygda sitt finaste hus, eit hus så å seie alle er glade i – sjølv om dei ikkje er der så ofte.

Kvinner er ynskt overalt no

– Møre har færrast kvinner i presteteneste i landet. Kva kan gjerast for å betre den statistikken?

– Møre har nok urettmessig ord på seg for å vere ein vanskeleg stad for kvinner å vere prest. Og eg ser ikkje bort frå at mine erfaringar har bidrege til det. Men mine erfaringar høyrer historia til, kvinner er ynskte overalt no. Media er nok meir interesserte i å fortelje om strid og vanskar og motstand enn det motsette. Positiv informasjon og personlege møte med kvinner i presteteneste i Møre er kanskje ein veg å gå. For ei tid sidan la nokre av oss kvinnene i dette prostiet fram eit forslag til ei samling der kvinner under utdanning vart inviterte til ei helg/nokre dagar saman med kvinneprestar i Møre. Dette vart det ikkje noko av, men kanskje ein no ser at det er nødvendig å gjere noko slikt for å betre på kvinneprosenten.

– Kva vil du seie til unge menneske som tenkjer på å bli prestar?

– Prestetenesta er ei svært meiningsfylt teneste. Du opplever «å gjere ein forskjell» for menneske med det du er og med det du har å formidle og forkynne, seier Glæstad.

FOTO: PRIVAT

Carina Møller

KUNNE BLITT GULLSMED

«At han ville ha meg som prest, var nærmest utenkelig. Jeg tror at jeg trodde at Gud ikke ville ha kvinnelige prester.»

Carina Møller var 16–17 år da tanken om å bli prest begynte å bli klar for henne. Frem til da hadde hun planer om å bli gullsmed i 8. generasjon i familiens bedrift i Trondheim. Men teologistudiet ble et naturlig valg. Siden 2006 har hun vært prest på Averøy.

– Vennekretsen ble utvidet da jeg begynte på videregående skole, og jeg begynte å synge i et kristent kor. Det førte til at jeg inntok en mer bevisst holdning til min egen tro og hva Gud ville at jeg skulle bruke livet mitt til. At han ville ha meg som prest, var nærmest utenkelig. Jeg tror at jeg trodde at Gud ikke ville ha kvinnelige prester, forteller sokneprest Carina Møller.

Måtte kjempe mot egen motstand mot kvinnelige prester

– *Likevel valgte du å studere teologi. Hvordan ble studietiden?*

– Først måtte jeg kjempe med min egen motstand mot kvinnelige prester. Deretter var det høylydte diskusjoner om kjønnsroller og «Guds klare ord» i kantina på Menighetsfakultetet. Jeg har alltid foretrukket å observere slike diskusjoner fra sidelinjen.

– *Hva har dette gjort med deg?*

– De rundene jeg måtte gå med meg selv og mitt eget bibelsyn, gav meg mer innsikt. Jeg forstår at enkelte kristnes samvittighet overfor Gud og Bibelen hindret dem i å tolke Guds ord ut fra den tid vi lever i. Personlig tror jeg ikke

lenger på at det er bare samvittigheten som avgjør. Frykt er nok et ord som dessverre styrer de fleste av våre meninger og handlingsmønster. Men voksne skal ikke være redde og kamuflere seg med harde debatter og motangrep. Mange kristne vil ikke innrømme at de er usikre. Det handler vel om egen tro og frykt for å innrømme tvil, eller at Guds ord ikke er entydig i vår verden. Istedenfor å innta en ydmyk og respektfull holdning til andre, så har mange en krigers holdning til sine meningsmotstandere.

Behov for kvinnelige rollemodeller

– Har det vært noen støttespillere eller rollemodeller som har hatt spesiell betydning for deg?

– Det er mange jeg kan takke for hjelp og støtte på veien til prestetjenesten. Etter fem år i yrkeslivet skulle jeg ønske at jeg kunne svare et tydelig ja på spørsmålet om rollemodeller. Men Møre er et mannsdominert bispedømme med få unge prester. Dess lenger jeg har stått i tjenesten, dess tydeligere ser jeg mitt behov for kvinnelige rollemodeller. Jeg har mange gode støttespillere i mitt kollegium, men jeg har få eller ingen som jeg kan identifisere meg med ut fra kjønn og livssituasjon. Det er egentlig litt ensomt.

Plutselig ble jeg så rørt

– Har det hatt noen spesiell betydning at biskopen i Møre er kvinne?

– Jeg husker første gang hun talte til oss på prestekonvent. Hun hadde vel vært biskop i bare noen uker, plutselig ble jeg så rørt. En kvinne! I det daglige har jo dette egentlig veldig liten betydning, men der og da var det et fint øyeblikk.

Carina Møller omtaler arbeidsrommet sitt som et hellig sted fylt av kunst og historie. Det motiverer henne. Den sammensatte jobben som prest omtaler hun som veldig motiverende.

– Ingen dager er like. Jeg jobber med småbarnsforeldre og deres barn, ungdom som prøver «å finne seg selv», middelaldrende som følger sine til graven

og gamle mennesker i livets siste fase. Jeg får lov til å bruke mine egne kreative sider og er heldig som får jobbe så tett på utrolig dyktige musikere.

Sorg tar stor plass

– *Hva gjør møte med sorg med deg?*

– Mye. Sorgen som enkelte familier må bære med seg etter samlivsbrudd, tidlig dødsfall eller ulykker tar stor plass også i mitt liv. Jeg tror ikke det er mulig i denne jobben å følge mennesker i sorg uten å la seg berøre. De sørger over den de mistet, jeg sørger over deres sorg og det er nødvendig for at jeg skal være i stand til å hjelpe dem som prest. Men det er slitsomt, og det gjør det absolutt nødvendig for prester å ha noen å snakke med selv.

– *Du har sagt at du har spesiell glede av samarbeidet med konfirmanter. Hvorfor?*

– Konfirmanter er 100 prosent ærlige på godt og vondt. Livet er svart eller hvitt og de hiver seg inn i diskusjoner uten regler eller sperrer. De er bråmodne og kjempebarnslige på en og samme gang. Egentlig tror jeg at jeg ligner ganske mye på dem.

Hvem kan si nei til Gud?

– *Du har arbeidet som prest i drøyt fem år. Ville du ha valgt samme yrke på nytt?*

– In sa Allah, sier muslimene, eller hvis Gud vil. Det er jo han som har gitt meg kallet. Er han fornøyd med min tjeneste nå, så ville han vel spurt igjen. Og hvem kan si nei til Gud?

– *Hva er viktigst for deg i arbeidet?*

– Det var et vanskelig spørsmål. Det

burde vært greit å svare Matt 28:18–20, misjonsbefalingen. Men hva er misjon? Jeg er nok en prest som ønsker å gi vanlige mennesker et godt inntrykk av og en lyst til å bli bedre kjent med det kristne fellesskap. Derfor er jeg veldig glad i et sitat fra Frans av Assisi: «Forkynn evangeliet, om nødvendig også med ord.»

Naivt positivt menneskesyn

– Hva inspirerer deg?

– Menneskene og potensialet i alle mennesker. Å møte mennesker som blir positivt overrasket over møtet med kirken. Å gå et stykke sammen med mennesker som trodde de ikke hadde noe å bidra med i kirken. Det er en inspirasjon. Jeg har et naivt positivt menneskesyn. Om mange gjør mye dumt, kan de helt sikkert forandre seg bare de blir møtt med kjærlighet og respekt. Litt sukkersøtt og banalt sagt, jeg vet det.

– Hvorfor valgte du å komme til Averøya, du som kommer fra Trondheim?

- Da jeg studerte i Oslo og kjørte oppover Østerdalen på vei hjem til jul og sommerferier, så ba jeg oppriktig til Gud om å slippe å bli kalt til de store skogene. Det er vakkert der også, men jeg er litt klaustrofobisk av meg. At jeg fikk et kall ytterst i havgapet, må være mer enn et slumpetreff.

«Jeg har et naivt positivt menneskesyn. Om mange gjør mye dumt, kan de helt sikkert forandre seg bare de blir møtt med kjærlighet og respekt. Litt sukkersøtt og banalt sagt, jeg vet det.»

Mennesker er forskjellige og kjønn er forskjellige

– Hva kan du som kvinne spesielt tilføre prestetjeneste?

– Å være kvinne. Halvparten av oss er jo jenter eller kvinner, og å ha prester av begge kjønn betyr i seg selv veldig mye for våre menigheter. Mennesker er forskjellige og kjønn er forskjellige. Vi prester har forskjellige perspektiver med oss inn i hele prestetjenesten, enten det er teksttolkning og preken eller sorgarbeid.

– En prest får ofte respons fra menigheten. Hva betyr slike tilbakemeldinger for deg?

– Det er kjempekoselig å få et klapp på skulderen og en takk når noen setter

pris på det du har gjort eller sagt. Men man får jo helst bare de gode tilbakemeldingene. Det kan være farlig å gjøre seg avhengig av den typen feedback. Faglig konstruktiv kritikk vanker det lite av. Det viktigste er å vurdere selv, når har jeg gjort en god jobb?

«Her har vi et gubbevelde»

Møre har et omdømmeproblem, mener Carina Møller, og viser til statistikken om at bispedømmet har færrest kvinner i prestetjeneste.

– Hvis vi sier at «her har vi et gubbevelde», så betakker vel unge kvinner seg fra å søke hit. Å være eneste prest i soknet og den faglige ensomheten er også en utfordring. Kanskje er det løsningen for noen å tilhøre en større stab, selv om det kan føre til lengre avstand til den geografiske menigheten? Jeg håper at andre kvinner skal legge merke til at det faktisk finnes noen av oss, og at det ikke virker avskrekkende.

– Hva er det fineste du kan si om arbeidet som prest?

– Menighetsarbeid ville vært en viktig del av fritiden min hvis jeg ikke var prest. Nå får jeg lønn for å drive hobby på heltid. Jeg setter stor pris på variasjonene og de store kontrastene i arbeidshverdagen. Selv om jeg jobber mange høytidsdager og nesten alle helger, så er jeg fornøyd med den relativt store friheten jeg har i arbeidshverdagene.

Maken til jobb får du ikke for penger

– Hva vil du si til unge mennesker som tenker på å bli prester?

– Det anbefales! Studiet er ett år kortere enn da jeg begynte også. Jobben er veldig fin, selv om det kan bli litt stridt i perioder. Lønna kunne vært bedre, men jeg har mer enn nok til salt i grøten. Og maken til jobb får du ikke for penger, sier sokneprest Carina Møller.

FOTO: HALLVARD BERGMANN, MØRE NYTT

Matias Austrheim

VOKS OPP MED STERKE MISJONSKVINNER

«Eg tvila aldri på kvinners genuine kall til teneste i Guds rike. Grunnen var enkel: sterke og profilerte kvinner hadde prega livet mitt opp gjennom barneåra. Bestemor mi var ein lesar, ei misjonskvinne og ein forbedar som sette spor.»

– Eg tvila aldri på kvinners genuine kall til teneste i Guds rike. Grunnen var enkel: sterke og profilerte kvinner hadde prega livet mitt opp gjennom barneåra. Bestemor mi var ein lesar, ei misjonskvinne og ein forbedar som sette spor. Eg voks opp med sterke og levande misjonsforeiningar. Det var kvinner som brann for misjonen og Guds rike, fortel sokneprest i Ørsta, Matias Austrheim. Kvinner sitt kall til teneste i misjonen både heime og ute var såleis ein viktig del av den åndelege ballast Austrheim fekk med seg frå heimbygda Sandane i Nordfjord. Tre misjonærkvinner hadde reist ut frå heimbygda med misjonskall. To av dei med livslang teneste i Kina, den tredje vart myrda på sin post i Etiopia midt på 60-talet, med borna som vitne.

– Slikt gjorde djupt inntrykk på meg, minnest Austrheim.

Uavklara teologisk embetssyn

– *Men kva med kvinner i presteteneste?*

– Eg har aldri stått på barrikadane verken for eller mot kvinneleg presteteneste. Men eg gjekk ut som teologisk kandidat frå MF i 1974 med tilslutning

til kyrkja sitt «gamle» og tradisjonelle syn på kvinneleg presteteneste. I ettertid ser eg at mitt teologiske embetssyn var sprikande og uavklara. Kvinner kunne vere misjonærar og forkynnarar, men ikkje prestar.

– Kva så?

– Eg såg likevel ingen tungtvegande grunnar til å setje meg over kristne generasjonars 2000-årige forståing av prestetenesta og Bibelen. Denne identifikasjonen med den kyrkjelege tradisjonen vart forsterka av at eg såg på kampen for kvinneleg presteteneste mest som ein del av den politiske likestillingskampen i samfunnet.

Fekk kvinneleg kollega

– Kva har skjedd vidare?

– Då eg kom til Møre i 1986, vart spørsmålet nærgåande på ein heilt ny måte. Eg måtte vere saman med kvinnelege prestar i ulike samanhengar. Kyrkjeleiinga og biskopane sto splitta, og overlet i praksis til kvar einskild prest og kyrkjelyd å finne vegen vidare. Det opplevde eg frustrerande. Eg hadde ikkje endra mitt grunnleggjande syn på kvinneleg presteteneste ut frå Skrifta og tradisjonen. Men kyrkja hadde innført nyordninga og eg valde å prøve å innrette meg etter det så godt eg kunne. Eg tvilte aldri på kvinnelege prestar sitt subjektive kall til teneste, det var like genuint som mitt eige kall. Snart fekk eg ein kvinneleg kollega i mitt eige prestegjeld, ein kjekk og flink prest, vi samarbeidde godt.

– Korleis har denne prosessen vore?

– Både lett og vanskeleg. Lett i tydinga at eg kunne «gøyme meg» bak ei ordning som etter kvart vart Den norske kyrkja si offisielle lære og praksis. Men etter kvart også meir krevjande. Det handlar om den teologiske utviklinga i Den norske kyrkja.

Homofilisaka vanskelegare

– Kva tenkjer du då på?

– For meg personleg er homofilisaka og den teologiske situasjon i kyrkja i dag ein vanskelegare situasjon enn det nyordninga med kvinneleg prestetenestе var, seier Austrheim.

– Kyrkja har bygt ut sine demokratiske rådsordningar og sin administrasjon. Kyrkja har eit demokratisk underskot, sa kyrkjestatsråd Giske. Men mi oppleving er heilt motsett: Vår kyrkje har ikkje eit demokratisk, men eit teologisk og åndeleg underskot.

«Eg lærde Midttømme å kjenne som ein svært god leiar som sette i gang gode og viktige prosessar for å styrkje og utvikle personalomsorga i kyrkja.»

– Korleis var det å få ei kvinne som biskop i Møre?

– Som regionalt verneombod i Møre bispedøme vart eg godt kjend med Ingeborg Midttømme då ho var hovudverneombod og seinare leiar i Den norske kirkes presteforening. Eg lærde henne å kjenne som ein svært god leiar som sette i gang gode og viktige prosessar for å styrkje og utvikle personalomsorga i kyrkja.

SMS til biskopen

Då Ingeborg Midttømme blei utnemnd til biskop i Møre i mai 2008, sende Austrheim velkomsthelsing på SMS til den nye Mørebispen.

– Det er vel fyrste gong eg har drista meg til å sende ei slik helsing etter ei bispeutnemning. Før kvelden var omme, svara ho meg med ei fin helsing tilbake, minnest Austrheim.

– Kva er det viktigaste kyrkja kan lære av diskusjonar omkring kvinner i presteteneste?

– Dei såkalla «køyrereglane» som regulerte det praktiske samarbeidet mellom kvinner og menn i presteteneste, bør kunne stå som døme på at kyrkja også no må kunne finne ein veg i homofilisaka utan at prestar og kyrkjelydar som held fast på kyrkja si «gamle» lære, vert tvinga til å forlate Den norske kyrkja.

Odelsgut til ein stor fruktgard

For Matias Austrheim sjølv var det på ingen måte opplagt at han skulle bli prest. Han var odelsgut til ein stor fruktgard på Sandane i Nordfjord. Alle omtala han som odelsguten då han kom heim på gardstunet.

– Eg hadde to kall, minnest han. På Sandane var eit stort og aktivt skulelag. Der fekk trua vekse og utvikle seg. Der møtte han ho som vart kona hans. Dei fekk med seg lagsleirar med sterk og klar bibelsk forkynning til tru og teneste. Vegen til teologistudiet var ikkje lang.

Problematisk at han ville bli prest

– Det var likevel ikkje uproblematisk for far og bestefar at eg slo inn på ein studieveg som førte meg bort frå heimegarden. Far stussa og over at eg kunne tenkje på å bli prest. Han minte meg om prestemakta til embetsprestane i gamle

«Far stussa og over at eg kunne tenkje på å bli prest. Han minte meg om prestemakta til embetsprestane i gamle dagar når dei la under seg gardar og eigedomar og heldt folk nede som leiglendingar og husfolk.»

dagar når dei la under seg gardar og eigedomar og heldt folk nede som leiglendingar og husfolk.

Då odelsguten blei ordinert til presteteneste i den 800 år gamle heimekyrkja på Vereide i Nordfjord, opplevde han at foreldra var stolte og glade over å ha ein son som vart prest.

Kristne må gjenoppdage og prioritere søndagsgudstenesta

– Kva er det ved tenesta som har motivert deg?

– Det eine er å feire kyrkjelyden si søndagsgudsteneste og få vere med og lære opp kristne til å prioritere gudstenesta. Eg har slutta å irritere meg over dei som ikkje kjem og gled meg heller over dei som samlast. Skal kristendommen overleve i ei tid med sterk sekularisering og avkristning, må kristne gjenoppdage og prioritere søndagsgudstenesta. Det andre som motiverer meg, er å farte rundt og møte menneske der menneske er. Som Jesus møtte kvinna ved brønnen, må vi i langt større grad kome oss ut av kontora og treffe folk på dei mange små møtepunkta rundt om.

Fornying gjennom retreat

Sjølv hentar Matias Austrheim inspirasjon og fornying gjennom sine årlege retreatopphald på det katolske klosteret hjå St. Josephsøstrene i Oslo.

– Gjennom stille, tidebøner og åndeleg vegleiing får eg hjelp til å bli merksam på det som hender i livet mitt og lytte etter Guds tale og Guds vilje i det som skjer. Dette prøver eg å ta med meg og praktisere i møte med menneske i min eigen kyrkjelyd, seier soknepresten Matias Austrheim.

FOTO: OLAV SKJEGSTAD, ROMSDALS BUDSTIKKE

Inger Marie og John Sylte

GODT Å HA SLEKT I NÆRHETEN

Først forelsket Inger Marie Jakobsen seg i teologistudenten John Sylte fra Vestnes. Så forelsket hun seg i fjellene i Romsdal. Da presteparet Sylte skulle etablere seg, var Vestnes et naturlig valg.

– Det er godt både for oss og barna å ha slekt i nærheten, sier de to.

Inger Marie Jakobsen Sylte arbeider med trosopplæring i Vestnes, mens John Sylte er menighetsprest i Rauma.

– *Hvorfor ble det slik?*

– Det falt på plass av seg selv ut fra interessefelt, og selvfølgelig avhengig av hvilke stillinger som var ledige på det aktuelle tidspunkt.

– *Hva er fordelen med en slik «arbeidsdeling»?*

– Fordelen må jo være at Inger Marie ikke har så mange gudstjenester. Slik unngår vi nok mange kollisjoner, sier John Sylte.

Ugunstige arbeidstider – en utfordring

– *Men hvordan er det å være ektepar og begge være prester?*

– For oss fungerer det godt. Det er en klar fordel at begge vet hva det vil si å

være prest. Av og til kan det være ugunstige arbeidstider, og da er det godt at den andre vet hvorfor det må være slik. Ugunstige arbeidstider er helt klart en utfordring i en småbarnsfamilie hvor begge er prester. Spesielt om begge skal ha tjeneste samtidig.

– Hva er fordelene?

– Jobben er relativt fleksibel. Vi har mulighet til å påvirke arbeidsdagen selv. Det er sjelden vi er presset på tid om morgenen, noe barna nyter godt av.

– Hvilke svakheter må dere spesielt være oppmerksom på?

– Den største svakheten er ugunstige arbeidstider. Det å jobbe hver eneste høytid kan være vanskelig for familien.

Dypere innblikk i barnetroen

Inger Marie og John Sylte valgte teologistudiet med ulike begrunnelser. Inger Marie følte det var et naturlig valg fordi hun ønsket et dypere innblikk i barnetroen sin. John hadde en opplevelse som 18-åring som gjorde at han kom til tro. For han kom tanken om å bli prest tidlig i studieløpet. For henne bygde tanken seg opp etter hvert. Presten Jan Asbjørn Sagen i Lade menighet i Trondheim ble en viktig støttespiller for dem begge. Først tok John kontakt med han, og ble tatt godt imot. Sagen hadde god tid til å lytte. Han ble etter hvert en slags mentor for både John og Inger Marie, og det var han som viet dem også.

En utrolig variert jobb

Så langt har de fire år i prestetjeneste bak seg. De er samstemte i hva som motiverer dem:

– Vi synes det er spennende å møte mennesker i alle slags situasjoner og livsfaser. Å være prest er en utrolig variert jobb der vi får brukt mange sider ved oss selv. Vi jobber med og for det vi tror på. Det skiller dette yrket fra mange andre og gir et solid grunnlag.

Noen ganger er korset veldig tungt

– Hva er mest utfordrende i arbeidet som menighetsprest?

– Det er de mange krevende livssituasjonene. Man vet aldri hva man havner oppi. Jeg har vært i situasjoner som har rystet både tro og humør. Det provoserer meg litt når enkelte hevder at det å være prest er en eneste dans på roser. Det er ikke min erfaring. Noen ganger er korset vi må bære, veldig tungt. Kirken har et stykke å gå når det gjelder oppfølging av prester i vanskelige situasjoner, sier John Sylte.

«Det provoserer meg litt når enkelte hevder at det å være prest er en eneste dans på roser. Det er ikke min erfaring. Noen ganger er korset vi må bære, veldig tungt.»

– Hva er viktigst for deg i arbeidet?

– Å være der for andre mennesker når de trenger det. For å sitere Frans av Assisi: «Forkynn evangeliet, om nødvendig med ord».

– Hva inspirerer deg?

– Jeg henter inspirasjon fra både andre kirkesamfunn og andre prester. Det er mange dyktige mennesker der ute, og jeg lærer stadig noe nytt av dem, sier John Sylte.

Inger Marie Sylte tenker at det viktigste for henne i arbeidet er å hjelpe folk til å få et positivt gudsbilde. Det som spesielt inspirerer henne, er møtet med barna.

– De har en unik måte å nærme seg Gud på, sier hun.

Spesielt viktig med kvinnelige røster

– Hva kan du som kvinne spesielt tilføre prestetjenesten?

– Jeg tror kanskje andre kvinner kan ha lettere for å snakke med en kvinnelig prest. Det er min erfaring. I et mannsdominert bispedømme som Møre er det spesielt viktig med kvinnelige røster, for å opprettholde en viss balanse.

– Hva kan du som mann spesielt tilføre prestetjenesten?

– Jeg tror egentlig ikke at jeg kan gjøre så mye mer som mann enn hva en kvinne kan gjøre i sin tjeneste. Det handler om å se og lytte. Mestrer man det, er man en god prest, uansett kjønn.

– Hva tenker dere er de viktigste forskjellene på en manns og en kvinnes måte å gjøre prestetjeneste på?

– Her vil vi helst ikke generalisere på grunnlag av kjønn. Det er veldig personavhengig.

– Prester arbeider hele tiden i nær kontakt med menigheten. Hva betyr tilbakemeldingene?

– Menigheten er god å ha i ryggen. I Rauma er det mange kirker og man kan slite litt med å få den store menighetsfølelsen, men enkeltpersoner og deres tanker og meninger betyr mye. Feedback er en god ting, forteller John.

«I et mannsdominert bispedømme som Møre er det spesielt viktig med kvinnelige røster, for å opprettholde en viss balanse.»

Ta godt vare på kvinnene

– Tilbakemeldinger gir noe konkret å forholde seg til og gå ut ifra. Jeg er veldig glad i all respons jeg får, sier Inger Marie.

Med tanke på å rekruttere flere kvinner til prestetjeneste i Møre, har presteparet Sylte et tydelig råd: Vi må fremstå som et bispedømme som ønsker kvinnelige prester velkommen, og vi må ta godt vare på dem når de kommer. Dersom det er et par med barn, bør det legges godt til rette for dem.

– På hvilke måter har det betydning at biskopen i Møre er kvinne?

– Det spiller ikke så stor rolle for oss om biskopen er kvinne eller mann. Men vi syns det er flott at Møre har fått sin første kvinnelige biskop.

I livets tøffeste faser

Samstemte er også ekteparet og presteparet Inger Marie og John Sylte når de får spørsmål om hva som er det mest krevende ved å være prest:

– Å vandre sammen med mennesker i livets tøffeste faser. Det kan være vanskelig å opprettholde en profesjonell distanse, og klarer man ikke det, oppleves ting fort personlig og hardt. Troen kan også bli påvirket av dette.

Men de legger raskt til at noe av det fineste ved arbeidet som prest er å føle at man jobber for noe større. Troen gir prestetjenesten en spesiell dybde og mening. Til unge mennesker som tenker på å bli prester, er dette budskapet: Så flott! Snakk med en som virkelig vet hva det vil si å være prest. Vær forberedt på å komme nær pulsen på livet, på godt og på vondt. Du får være kreativ og bruke alle sider av deg selv. Å jobbe for den Gud du tror på, er veldig spesielt, sier prestene Inger Marie og John Sylte.

FOTO: PRIVAT

Margit Lovise Holte

VIKTIG Å HALDE STØ KURS OG FORVALTE TALENTA

Margit Lovise Holte er tilbake på Sunnmøre. I august blei ho innsett som sokneprest i Ulstein. Ti år som prest i Oslo og Bærum er ein del av bagasjen. Men dei fyrste tankane om å bli prest fekk ho i heimekommunen Volda.

«I slutten av tenåra mine kom Evy Kvamsdal til Volda. Berre å sjå ei kvinne som arbeidde som prest, gjorde noko med meg. Det sa litt sånn klikk i hjartet.»

Viktig å halde stø kurs og forvalte talenta

– I slutten av tenåra mine kom Evy Kvamsdal til Volda. Berre å sjå ei kvinne som arbeidde som prest gjorde noko med meg. Det sa litt sånn klikk i hjartet. Slik, saman med god utfordring frå Jan-Olav Henriksen, som då var lærar på Distriktshøgskulen i Volda, starta vegen for meg, seier Margit Lovise Holte.

Holte har hatt fleire støttespelarar på vegen til presteyrket. Foreldra og mormora Margit var viktige. Det same var KFUK/M-miljøet.

– Eg er takksam for all utfordring, kjærleik og bøn som har bore meg, seier ho. Teologistudiet valde ho fordi det var fagleg interessant. Teologi var ikkje berre tru, det var også eit fag og ei intellektuell øving. Særleg på mellomfagsnivå vart det tydeleg for henne at ho ikkje kunne stoppe her, men ho måtte fortsetje.

Mange var overraska

– Var det då opplagt at du skulle bli prest?

– Nei, ikkje for meg. Mange i familien og krinsen rundt meg var overraska. Sjølv undervegs i studiet var eg ikkje sikker. Der er mange ideal knytt til å vere prest. Eg var sikker på at eg ikkje var god til alt, ingen «superwoman». Gjennom studiet vaks det fram ein tryggleik. Sjølv om eg ikkje passa inn i alle patriarkalske ideal, så kunne eg vere ein fin prest likevel. Etter ordinasjonen og då eg kom i min fyrste jobb, fall det veldig på plass.

Ordinasjon med sterk kallstale

– Korleis var starten på prestetenesta for deg?

– Eg hugsar at Odd Bondevik endra syn på kvinner i presteteneste undervegs i studiet mitt, og at han heldt ein sterk kallstale for meg i ordinasjonen. Det handla om å våge å gå med evangeliet også til stader der kyrkja ikkje til vanleg var. Min fyrste jobb var å skape ungdomsfellesskap og kyrkjelege røter for ungdom på Oslo vest. Vi gjorde mykje nybrottsarbeid med leir, gudsteneste og revy.

– Mange meiner eg ikkje ser ut som ein prest, fortel Margit Lovise Holte. Det kunne vere utfordrande av og til. Korleis ser forresten ein prest ut? Av teologisk motstand har eg møtt lite, men dårlege haldningar til kvinner finst overalt.

Ein utsett og sårbar posisjon.

– Har desse haldningane prega deg?

– Dårlege haldningar eller mannemakt om du vil, har fått meg til å krympe meg ein del gonger. Men med alderen er det nok lettare både å identifisere og velje seg aktivt bort frå slike. For meg har det vore viktig å halde stø kurs og forvalte mine talent. Det er dei eg skal gjere rekneskap for til sist. Det vil alltid være dei som likar ein og dei som ikkje likar ein, å vere prest er ein utsett og sår-

bar posisjon. Det er viktig å stå støtt i både kall og sjølvbilete. Min betre halvdel, som også er prest, er ærleg, støttande og utfordrande samtalepartnar.

– Etter ti år i Oslo, kva erfaringar har du teke med til Ulstein?

– Det er vanskeleg å vere profet. Eg har lært å vere prest i ein storby og på bygda i Bærum. Det er spennande å lære kva det vil seie å vere prest i Ulstein.

– Kva har vore avgjerande for at du no kjem tilbake til Sunnmøre?

– Det har vore i planane våre å prøve ein periode på Sunnmøre. No la det seg til rette. Kultur, natur, familie er også viktige ting eg ville gje borna mine, sjølv om dei mest protesterer for tida. Samstundes vonar eg å vere med i det båtlaget som Ulstein kyrkjelyd ynskjer å vere.

«Det er vanskeleg å vere profet. Eg har lært å vere prest i ein storby og på bygda i Bærum. Det er spennande å lære kva det vil seie å vere prest i Ulstein.»

– Har det hatt spesiell innverknad at biskopen i Møre er kvinne?

– Ja, det er flott og viktig. Eg vonar det er utslagsgjevande for ein noko betre statistikk med tanke på kvinners presteteneste i Møre.

Guds avtrykk i menneskes liv

– Kva er det med prestetenesta som spesielt motiverer deg?

– Eg er nok skapt for å arbeide i det eksistensielle feltet. Det er inspirerande å sjå Guds avtrykk i menneskes liv, og samstundes bringe evangeliet inn i ulike livssituasjonar.

– Kva med dei mange krevjande og triste livssituasjonane som prestar møter. Kva gjer dei med deg?

– Å være prest er å stadig la seg utsetje for sorg og livssmerte. Det rører ved meg og eg let det røre ved meg, og har lova meg sjølv å slutte om andres livskriser vert rutine for meg. I alt er det også viktig å ta vare på eige liv, og sørgje for næring til mitt eige hjarte.

– Er det nokon grupper du har spesielt glede av å arbeide saman med?

– Nei, men eg har nok eit ekstra varmt kall for ungdom, og har som mål å ikkje verte lei av konfirmantleir.

– Om du skulle velje yrke på nytt, ville du ha valt å bli prest igjen?

– Det å kunne starte på nytt, er ein utopi. Eg er takksam for livet mitt slik det er, og det gjev god meining.

– Kva er det viktigaste for deg som prest?

– At folk skal ha ein relasjon til Gud som gjev tillit og kraft i møte med livet.

– Kva inspirerer deg i tenesta?

– At det som tilsynelatande er eit einsamt yrke, er fullt av ulike fellesskap og samarbeidsrelasjonar, varierte og meiningsfulle arbeidsoppgåver. Så er ein del av ordinasjonsløftet vårt å sørgje for fagleg og åndeleg pleie, det kan også vere inspirerande.

– Prestar får mange tilbakemeldingar. Kva gjer slik respons med deg?

– Respons er bra og viktig for at vi skal oppleve det meiningsfullt. Den beste responsen er om folk fortel om kva Gud sette i gong i deira liv.

Vågalt å reise til Møre?

– Kva kan du som kvinne spesielt tilføre prestetenesta?

– Eg kan ikkje vere nokon annan enn den eg er og våge stå i det kallet som er mitt. Om eg kan bidra til at nokon kjenner på større identifikasjon, og kan hende får tru på eige kall, så er det strålande. I møte med kvinners presteteneste vert ofte gudsbiletet utfordra, for om også vi er skapte i Guds bilete, så er Gud noko meir enn «to menn og ein fugl» som det er sagt.

Unngå usynleggjering og vikeplikt

– Møre har færrast kvinner i presteteneste i landet. Kva kan gjerast for å betre den statistikken?

– Det er alvorleg. Mange av mine kollegaer og vener synest eg er for vågal som reiser til Møre. Eg vonar det er betre enn sitt rykte og at eg slett ikkje vert nokon martyr. Likevel er det ei utfordring leiinga må ta på alvor. Kyrkja må våge å tilsetje og til sist sørgje for trygge arbeidsvilkår som unngår usynleggjering og vikeplikt. Lokalkyrkjelydane kan også ved nytilsetjingar vere aktive i å støtte og rekruttere kvinner til teneste, sidan det er så få. Haldningar endrar vi langsamt. Ei reell endring har vi ikkje før det er slutt på å snakke om kvinnelege prestar, slik vi til dømes har slutta å snakke om kvinnelege legar. Mine døtre seier: «Se, der er en mann som er prest som deg, mamma». Det er også eit perspektiv.

Viktig å unngå at kvinner skal vike

– Kva legg du i uttrykket vikeplikt?

– Det er viktig å unngå at kvinner skal vike der kvinneprestmotstandarar er til stades.

– Kva er det finaste du kan seie om arbeidet som prest?

– Å få del i så mykje liv og tru som yrket gjev. Det utvidar stadig hjartet mitt.

– Kva opplever du som mest krevjande ved å vere prest?

– Å stå saman med menneske i livets svarlause spørsmål når noko vondt skjer.

– Kva vil du seie til unge menneske som tenkjer på å bli prestar?

– At det sikkert ikkje er tilfeldig at vedkomande tenkjer det. Kanskje er det på tide å utforske talenta sine. Eg kan gjerne vere med å gje støtte og utfordring, sluttar sokneprest Margit Lovise Holte.

«Ei reell endring har vi ikkje før det er slutt på å snakke om kvinnelege prestar, slik vi til dømes har slutta å snakke om kvinnelege legar.»

FOTO: KJELL LANGMYREN, ROMSDALS BUDSTIKKE

Kari Synnøve Gaustadnes Hoel

VIL HOLDE RYKTET OM JESUS LEVENDE

– Det fantastiske ved å være prest, er å være ute blant folk. Jeg har vært allmennpraktiserende prest og har likt meg best ute blant folk enten det var på butikken, på vegen eller i de tusen hjem.

Kari Synnøve Gaustadnes Hoel er bare begeistret og glad over sine trettifem år som prest i Eide på Nordmøre.

– Det har vært det fantastiske i alle slags livssituasjoner, sier hun som for lengst omtales som Kari Prest.

I perioder er det blitt en tjeneste døgnet rundt fordi hun har vært aleneprest.

– Men unntak av når jeg hadde ferie, var jeg disponibel. I kontortida skjer det ikke så mye. På kveld og natt skjer ting. Det har blitt mange utrykkinger og samtaler på telefonen.

Ville bli prest – måtte ikke snakke

– Hvorfor ble du prest?

– Det er Laget sin skyld. Da jeg begynte på realskolen i Kristiansund, var jeg aktiv med i det kristne skolelaget. Det fortsatte også i gymnastiden. Tanken på å bli prest modnet fram gjennom opplæring og tillitsverv i Laget. Jeg begynte på teologistudiet for å bli prest. Det var høsten 1968.

Som ny student ved Menighetsfakultetet (MF) ble hun innkalt til samtale

med dekanus Leiv Aalen. Han spurte hvorfor hun ville studere teologi. Svaret var klart: Hun var kommet for å bli prest. Da fikk hun beskjed om at dette måtte hun ikke snakke om. På et allmøte et års tid senere var temaet kvinnelige prester. Da gikk Kari på talerstolen og fortalte hvorfor hun var kommet til MF. Det utløste både rabalder og mye støtte.

Forvist til universitetet

– Hvordan artet rabalderet seg?

– Det var en del mannlige studenter som mente det var i strid med Bibelen. De mente vi måtte styre oss. Dette gikk ikke an, sa de. Samtidig fikk vi mye støtte. Vi var flere damer som var i gang med teologistudiet. Ruth Glæstad og Helga Haugland Byfuglien var der også på den tiden. Men da jeg skulle ta praktikum, ble jeg forvist til Teologisk fakultet på Universitetet (TF).

– Hvorfor det?

– Vi var to kvinner som var klar for å ta praktikum. Statuttene for MF sa at de som hadde tatt embetseksamen i teologi, kunne søke opptak på praktikum. Det stod ingenting om at kvinner ikke hadde adgang. Så vi søkte. Det var i 1974. Men vi har ikke fått svar ennå. Derimot ble vi innkalt til et møte med en studieveileder. Han var ikke særlig blid. Han mente vi bare måtte dra til TF.

Det som skjedde i kjølvatnet, var at Menighetsfakultetet fikk fart på seg. To år senere fikk de første kvinnene slippe inn på den praktisk teologiske utdanningen på MF.

Stod på barrikadene

– Det var slitsomt. Vi stod på barrikadene. Men det var ikke noe minus å gå på TF. Vi fikk ei større kontaktflate, minnes Kari i ettertid.

Da Kari ble ordinert til prest i 1975, var det biskopen i Nidaros, Tord Godal,

som kom til Kristiansund. Nordmøre og Romsdal tilhørte den gang Nidaros bispedømme, mens Sunnmøre lå under Bjørgvin. Først i 1983 ble Møre bispedømme opprettet. Kari ble utnevnt til residerende kapellan i Kvernes. De første årene gjorde hun tjeneste på Averøya og i Eide.

Mange var stolte

– Jeg ble tatt imot veldig positivt. Mange var stolte over at det var kommet ei dame. Her er folk åpne og direkte. De eldste som var aktive i kirka, var mest imøtekommende. Både klokkeren og medhjelperen, som begge var misjonssambandsfolk, støttet meg hele tiden, men noen i «bedehusgjengen» gjorde alt hva de kunne for å sverte meg i en periode.

– På hvilken måte?

– De gav nok beskjed om at folk ikke skulle gå på gudstjenestene mine.

– Andre reaksjoner?

– Jeg har forstått at et par personer har gitt melding om at når de dør, skal en mann begrave dem. Så er det noen som har reist ut av prestegjeldet for å få døpt barna sine. Det er ikke mange, men det synes jeg også var helt greit. Jeg har hele tiden hatt den holdning at den enkelte må få avgjøre. Jeg har hatt mer enn nok å gjøre. Jeg har ikke ergret meg eller prøvd å gå i dialog om dette.

– Du har vært prest for folk og slekt på heimtraktane dine. Hvordan har det vært?

– Det har vært en fordel å kjenne lynnet og være en del av folket her. Det har vært et pluss og en lettelse helt fra starten.

«Både klokkeren og medhjelperen som begge misjonssambandsfolk, støttet meg hele tiden, men noen i ‹bedehusgjengen› gjorde alt hva de kunne for å sverte meg i en periode.»

Stoppet vielse – bruden måtte amme

Sommeren 2010 tok Kari Prest avskjed med menigheten i Eide. Det ble satt punktum for 35 års sammenhengende prestetjeneste på samme sted, først som res. kap. og deretter som sogneprest. Av spesielle minner tenker Kari tilbake på den

gang hun måtte stoppe en vielse fordi bruden skulle få amme sitt nyfødte barn. En annen gang måtte hun beskytte seg mot Landstads reviderte salmebok. En fem år gammel gutt som nettopp var døpt, ble litt utålmodig i kirkebenken og kasta salmeboka mot presten. Til foreldrenes fortvilelse, men presten tok det med fatning og et smil.

– Hvordan vil du karakterisere utviklingen i din lokale kirke disse årene?

– Utviklinga har gått bare en vei. Vi har opplevd en åpenhet i forhold til kirka. Ei folkekirke med lav terskel og høyt under taket har utviklet seg. Folk forteller at de har hatt en aha-opplevelse, de hører til i kirka.

Viktig er å være meg selv

– Hva har skjedd med deg disse årene?

– Det som har vært viktig, er å være meg selv og den jeg er, og møte mennesker der de er. Enten det er sorg eller glede. Eide har hatt mange tragedier i disse årene. Både trafikkulykker og selvmord. Det har nok vært det tyngste. Samtidig har jeg også knyttet gode vennskap som varer ved. Tragediene har gjort at vi har kommet hverandre nær. Sorgarbeid er kanskje det jeg har jobbet mest med.

– Var motstanden noen gang slik at du tenkte på å gi opp?

– Det har ikke vært i mine tanker. Jeg har funnet meg så godt til rette her og hatt så mange gode medarbeidere. Det var ei trasig periode i 1981 da Eide ble eget prestegjeld. Menighetsrådet innstilte to menn og meg på tredje plass. Det ble underskriftskampanjer for meg. Jeg la meg ikke borti noe av dette. Resultatet ble at jeg ble utnevnt av Kongen i statsråd.

– Hva har det betydd at du var kvinne i prestetjeneste?

– Det var noe nytt. Jeg har tenkt at det burde være en mann og en kvinne i et prestegjeld, for å utfylle hverandre. Vi har ulike måter å være på og preke på, og det er to kjønn som bor i en menighet. For noen har det nok vært lettere å ta kontakt, fordi jeg er kvinne. Mange har kommet fra ande steder for å få sjelesorg. Det gjelder både kvinner og menn.

Skremmende at kunnskapsnivået om kristendom er blitt så redusert

– Forkynner kvinner annleis enn menn?

– Jeg tror ikke det er så stor forskjell. Vi er forskjellige, både de kvinnelige og mannlige prestene. Formidlinga er veldig personavhengig. Det viktigste for meg er å holde ryktet om Jesus levende. Det var derfor jeg ville bli prest.

– Men det ser ikke spesielt lyst ut. Mye tyder på at kunnskapen om kristendom er blitt mindre?

– Det er skremmende at kunnskapsnivået om kristendom er blitt så redusert de senere årene. Spesielt har jeg opplevd dette i forhold til konfirmantene. Jeg er skremt over hvor lite de kan om kristendom. Det er helt skummelt. Faget er nedprioritert i skolen. Derfor blir det spennende å se hva trosopplæringen klarer. Utfordringen er formidabel. Grunnleggende kunnskap om kristendom som å kunne sitt Fader Vår, de ti bud og trosbekjennelsen, er blitt borte. Vår generasjon fikk dette inn med morsmelka. Det skremmer meg at unge mennesker ikke kan dette lenger.

«Grunnleggende kunnskap om kristendom som å kunne sitt Fader Vår, de ti bud og trosbekjennelsen, er blitt borte. Vår generasjon fikk dette inn med morsmelka. Det skremmer meg at unge mennesker ikke kan dette lenger.»

Til konfirmantene sine har Kari Prest sagt at det er spesielt viktig at de lærer om kristendom når så mange andre religioner gjør seg gjeldende i Norge.

– Du må vite hva du tror på dersom du tror, og du må vite hva du ikke tror på dersom du ikke tror, sier hun.

Fordom at det skulle være vanskelig i Møre

– Hvordan vurderer du muligheten til å få flere kvinner i prestetjeneste i Møre?

– Møre er ikke i noen særstilling. Det er en fordom at det skulle være vanskelig i Møre for kvinner. Kvinner i prestetjeneste vil bli tatt godt imot overalt i Møre. Folk er veldig åpne, og spesielt folk ute langs kysten. En liten gutt som fikk spørsmål om hva han skulle bli når han ble stor, han tenkte seg nøye om og kom med flere ideer, men la til: Prest kunne han ikke bli, for det var bare for damer.

– Nå er alt over?

– Det er godt. Nok er nok. Men prest er jeg til evig tid, sier Kari Prest.

FOTO: PRIVAT

Anne Marit Riste

FØLER MEG VELKOMMEN OG SATT PRIS PÅ

«Jeg leste alt – og kastet alt. Jeg valgte å holde en veldig lav profil og er godt fornøyd med det. Det gjorde at ting roet seg og gikk seg greit til rimelig fort.»

En av de første gangene sokneprest Anne Marit Riste holdt i lokalavisa i Giske, ble hun møtt av et leserinnlegg som argumenterte mot kvinnelige prester og uttrykte sorg over at hun var ansatt.

– Jeg var forberedt på at det ville komme, men det gjorde jo inntrykk, selvsagt, sier sokneprest Anne Marit Riste i ettertid. Riste begynte sin tjeneste som sokneprest i Giske i september 2010.

Media forsøkte å hausse opp

– Hva tenker du om mediedebatten som fulgte etter leserinnlegget?

– Ja, nettopp det som fulgte i kjølvannet av leserinnlegget, var det mest krevende. Lokalavisa, Sunnmørsposten og NRK forsøkte å hausse dette opp og kontaktet meg flere ganger. Innlegget utløste også en lang rekke nye leserinnlegg, særlig i lokalavisa. Jeg leste alt – og kastet alt. Jeg valgte å holde en veldig lav

profil og er godt fornøyd med det. Det gjorde at ting roet seg og gikk seg greit til rimelig fort. Nå oppleves det greit å være kvinne og prest her. Jeg føler meg velkommen og satt pris på.

– Hva lærte du av dette?

– Jeg lærte mye om hvordan media fungerer, og jeg gjorde gode erfaringer med ikke å stille opp på det som var deres agenda. Min agenda var en annen og jeg valgte den. Det er jeg glad for.

Ble hekta på teologi

Anne Marit Riste har hatt en lang vei til prestetjeneste, og sier det har vært nødvendig og godt. Tanken om å bli prest kom første gangen under arbeidet med hovedfagsoppgaven i kristendomskunnskap.

– Det var en oppgave om skam, en oppgave i skjæringspunktet mellom teologi, psykologi og kulturforståelse. Jeg ble så hekta på teologi og på arbeidet med å forsøke å få i stand en dialog mellom teologien og menneskers livserfaringer. Da tenkte jeg at dette vil jeg gjøre i praksis og ikke bare på et papir. Da var jeg 29. Det tok enda ti år før jeg ble prest. Men nå er jeg her.

– Hva tenker du om de lokale reaksjonene i etterkant?

– Reaksjonene lokalt lærte meg mye. Kanskje særlig kraften i reaksjonene. Det som skjedde er på ingen måte unikt for Giske, tenker jeg. Der mange tror sterkt og mener mye, er det også mange som har blitt definert utenfor. Det dette leserinnlegget utløste, var uttrykk for noe mye større. Det handlet ikke om han som skrev innlegget, det handlet ikke om kvinnelige prester, det handlet ikke om meg. Det handlet om en lang historie, det handlet om hvem som har rett til å tolke skriften og definere virkeligheten, og det handlet om «Er det rom for meg eller er det ikke?».

«Der mange tror sterkt og mener mye, er det også mange som har blitt definert utenfor.»

Rydde plass i det kristne fellesskapet

– Hva har du erfart i så måte?

– Jeg tror det mange kvinnelige prester erfarer, er at bare det at de kommer til et sted, som første kvinne, er med på å rydde plass i det kristne fellesskapet for noen som ikke så gjerne har søkt seg dit tidligere. Det kan man gjerne mene hva man vil om. Men det skjer. Nye mennesker, av begge kjønn, som kommer til gudstjeneste eller til nattverd. «Når det er rom for deg, så er det kanskje rom for meg også?» På en måte er det vakkert. På den andre siden er det smertefullt – at de ikke har kunnet se seg selv som en del av trosfellesskapet før.

Barn av lekmannstradisjonen

– Du gjør tjeneste i menigheter med sterke lekmannstradisjoner. Hvordan opplever du dette?

– Jeg er selv et barn av lekmannstradisjonen, langt på vei. I oppveksten var jeg mer på bedehuset enn i kirken, og jeg har gått på skole og jobbet både i Indremisjonsselskapet og i Misjonssambandet. Selv om jeg etter hvert har blitt mer «kirkelig», opplever jeg at denne bakgrunnen er en viktig ressurs i tjenesten her.

– På hvilken måte?

– Alle som vil være prester i Den norske kirke, må tåle å leve i spennet mellom trosfellesskap og folkekirke. Hvordan dette arter seg, varierer fra sted til sted. Her i Giske har vi vår variant, og den holder jeg fortsatt på å bli kjent med.

Gi folk mot til å tro og til å utforske

– Hva er det ved tjenesten som motiverer deg?

– Jeg ønsker å være prest på en måte som bidrar til å gi folk mot til å tro og til å utforske, fordype og leve ut troen, alene og i fellesskap med andre. Mitt ønske er

«Mitt ønske er at folk skal oppleve kirken som et godt og relevant sted å gå, både i glede og sorg, og når livet er «vanlig». Det er dette som motiverer meg.»

at folk skal oppleve kirken som et godt og relevant sted å gå, både i glede og sorg, og når livet er «vanlig». Det er dette som motiverer meg.

– En prest er stadig involvert i krevende livssituasjoner. Hvordan opplever du dette?

– Jeg opplever dette som en givende – og av og til krevende – side ved prestetjenesten. Jeg møtte selv sykdom og død tidlig i livet og har måttet gå mange runder med dette, både følelsesmessig og trosmessig. Det betyr ikke at jeg vet hvordan andre har det. Det betyr heller ikke at jeg alltid strekker til i slike situasjoner. Men jeg tror det gjør at jeg orker å høre og orker å være der, uten å forklare og forsvare og bli veldig løsningsorientert. Noen ganger tenker jeg at min viktigste kvalifikasjon i slike situasjoner er at jeg tåler menneskers smerte, ubehag og spørsmål, og at jeg orker å gå derifra uten å ha løst noe som helst.

Større oppmerksomhet på ferske prester

– Hva opplever du som de største utfordringene?

– Det som gjør denne fasen spesiell, er nok at alt er nytt og utfordrende på en gang. Mye av det som er utfordrende og arbeidskrevende nå, vil forhåpentligvis

gå lettere etter hvert som jeg får mer erfaring. Noe som også er utfordrende nå i starten, er at forventningene jeg har hatt, møter virkeligheten. Det er også en stor overgang å plutselig ha troen som jobb – det setter i sving mange prosesser. Jeg skulle ønske at arbeidsgiver hadde større oppmerksomhet på ferske prester, med en mer systematisk innføring i tjenesten og en tettere oppfølging i starten.

– Hva tenker du at du som kvinne spesielt kan tilføre yrket?

– Det er for oss prester som for andre yrkesgrupper slik at vi går inn i yrket og de ulike arbeidsoppgavene med utgangspunkt i den erfaringsbakgrunnen vi har. Ingen har andre erfaringer enn sine egne. Fordi kjønn er så integrert i oss og i vår måte å være i verden på, så er det vanskelig å vite hva som handler om kjønn og hva som f.eks. handler om personlighet eller tidligere livserfaringer. Måten jeg er prest på, vil nødvendigvis være preget av at jeg er kvinne. Men den vil også være preget av at jeg har vokst opp der jeg har vokst opp, av at jeg har hatt en kristen tro hele livet, av at moren min døde da jeg var 15, av at jeg har studert sosiologi, av at jeg har gått i psykoanalyse, av at jeg liker å formulere meg.

Voksent presteskap – behov for mange nye prester

– Opplever du spesielle forventninger som første kvinne i prestetjeneste i Giske?

– Jeg merker at en del mennesker har forventninger til at jeg dermed skal bringe inn noe annet og noe nytt, men det er lite uttalt hva de tenker at dette skal bestå i. Jeg får mye positiv respons når jeg forkynner, f.eks. at jeg har andre inn-

fallsvinkler og gir hjelp til å se nye ting i tekstene. Jeg opplever at noen knytter dette til kjønn, men selv synes jeg det er vanskelig å vite hva som er hva.

– Møre har færrest kvinner i prestetjeneste i landet. Hva kan gjøres for å bedre den statistikken?

– Mye av forklaringen på den lave kvinneandelen i Møre er jo rett og slett at bispedømmet har hatt et veldig stabilt presteskap. Mange prester har trivdes godt og blitt værende i samme stilling eller samme område over lang tid. Bispedømmet har nå et godt voksent presteskap, og det vil dermed bli behov for mange nye prester framover. Det er lite som skulle tilsi at en kvinne ikke skulle trives som prest her, så jeg forventer at kvinner søker seg hit, på linje med menn.

Godt personalarbeid er godt rekrutteringsarbeid

– Noe som spesielt bør prioriteres for å rekruttere nye prester?

– Jeg tror at det viktigste Møre bispedømme kan gjøre for å rekruttere nye prester, er å sørge for å få et godt rykte som arbeidsgiver. Godt personalarbeid er også godt rekrutteringsarbeid. Hvis vi som allerede er prester her, opplever at vi blir tatt vare på og trives i tjenesten, så vil vi trekke til oss nye, av begge kjønn. Kanskje bør vi også prøve å tegne og kommunisere et mer oppdatert bilde av det kristenkulturelle landskapet i Møre. Vi må få tydeligere fram at kvinnelige prester er velkomne her, både i presteskapet og i menighetene, sier soknepresten i Giske, Anne Marit Riste.

«Vi må få tydeligere fram at kvinnelige prester er velkomne her, både i presteskapet og i menighetene.»

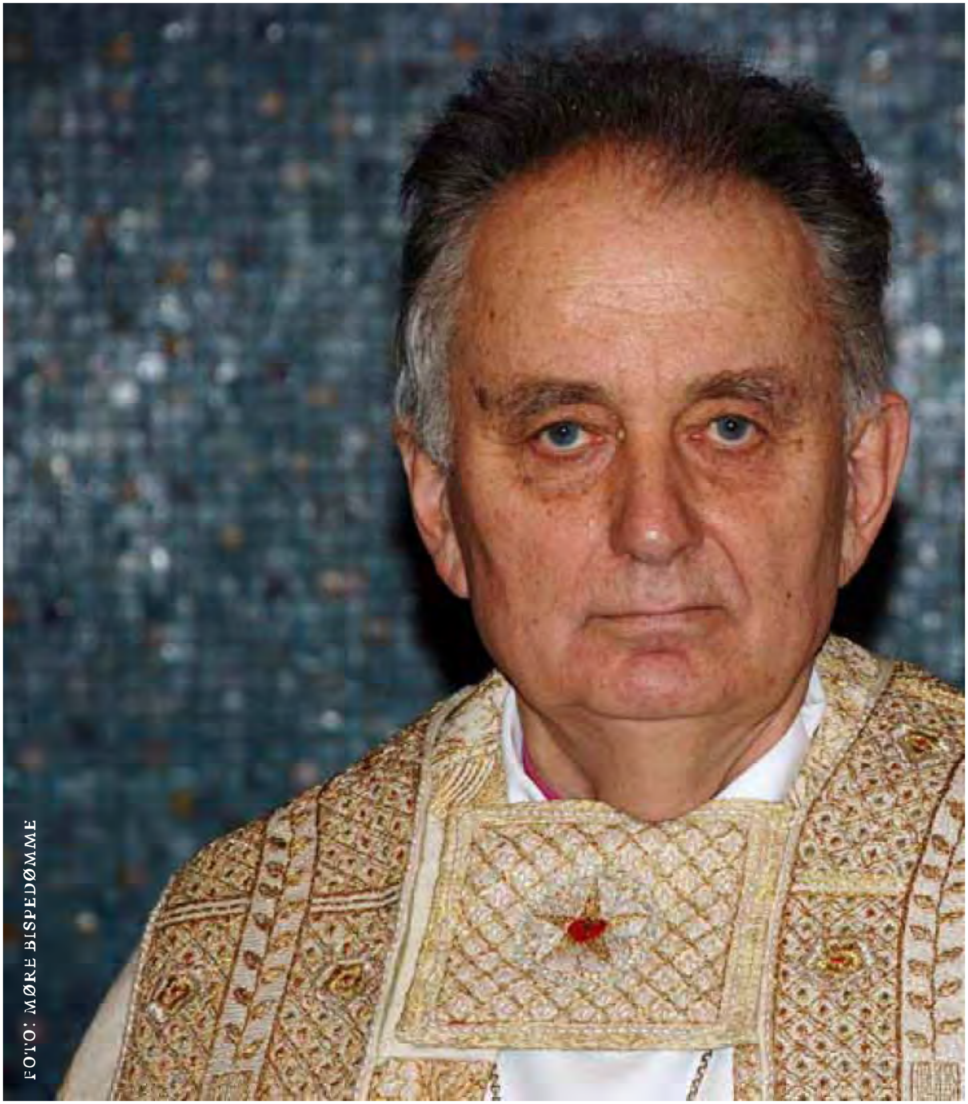
FOTO: MØRE BISPEDØMME

Biskop emeritus Odd Bondevik

KVINNER TILFØRER TEOLOGIEN VIKTIGE DIMENSJONER

«Kvinners livserfaringer og troserfaringer tilfører teologien og formidlingen viktige dimensjoner.»

50 år med kvinners prestetjeneste er ingen lang historie, men en betydningsfull historie.

Jeg hadde lenge vært usikker på om mitt standpunkt mot kvinners prestetjeneste var rett. I 1996 tok jeg en fornyet og grundig gjennomgang av tekstmaterialet i Bibelen og skiftet syn. Som misjonsleder med reiser i mer enn 50 land har jeg sett mangfoldet i kvinners tjeneste, i praksis også prestetjeneste. Jeg ble imponert og ydmyk. Det samme opplevde jeg som biskop i Møre.

Kirken har fått mange gode medarbeidere og trenger flere. Kvinners livserfaringer og troserfaringer tilfører teologien og formidlingen viktige dimensjoner. Ofte opplever jeg kvinners prestetjeneste utpreget sjelesørgerisk i møte med mennesker i alle aldre. Kvinners prestetjeneste tilfører kirken uvurderlige verdier.

For å nå ut med evangeliet som er for alle, trenger kirken både kvinner og menn som prester. Vi er sammen om det aller viktigste. I nynorsk språkdrakt ber vi:

> *«Vi bed for di kyrkje på jorda. Fyll henne med din Ande. Hald henne oppe ved Ordet og sakramenta, og lat henne bera frukt for deg i kjærleik.»*

Guds velsignelse over din prestetjeneste!

BISKOP MIDTTØMME I STRANDA KYRKJE. FOTO: SINDRE OMENÅS, SUNNMØRINGEN

Møre bispedømme har grenser som Møre og Romsdal fylke. Det vart oppretta 18. september 1983 og er det yngste bispedømmet i landet. I fylket bur omlag 250.000 menneske, av desse er omkring 219.000 medlemmar av Den norske kyrkja. I Møvre bispedømme er det 125 kyrkjer. 112 av dei er i alminneleg bruk, og årleg blir det feira 4000 gudstenester. Vi vil ha ei kyrkje som er nærverande i alle lokalsamfunn; i Kristus – nær livet. Bispedømmet har 98 sokn med ulik storleik, eit stort mangfald i oppgåver og ansvar. I kyrkjelydane er det fleire hundre frivillige medarbeidarar og 430 tilsette. 80 av desse er prestar.

Etter 50 år med kvinner i presteteneste i Noreg, er det med glede vi gjer synleg deira tenesta i Møre. Her kan du bli kjend med nokre av dei og deira motivasjon for å gjera teneste i kyrkja.

Velkommen til Møre!

ISBN 978-82-7955-113-3